

zés kérdésében való döntésre törekedik.

A büntető per ezen számos szaka egymással sok tekintetben függ össze, egyiknek a teljesítése nélkül a másakra rendszerint nem kerülhet sor; de vannak még egyéb perbeli cselekmények, amelyeknek teljesítése nélkül a következő perszakra egyáltalában nem kerülhet sor, mint például a magánidítványnak a sértett, a vádirathak a vádló által való előterjesztése stb. nélkül a büntető per bizonyos szakai nem indulhatnak meg. Csak ha fennforognak az egyes perszakok előfeltételei, általánosítva a megfelelő perelőfeltételek, kerülhet sor az illető perszak lefolytatására. Ezek a perelőfeltételek lehetnek pozitív /például a felhatalmazás megadása/ és negatív /például a nővádolt terhessége a rögtönítélő eljárásban/ jellegűek.

A büntető pernek az ilyen módon való felépítése annak perszakokra való tagolására vezet: a büntető pereknek lefolytatásánál a helyes pervezetés mellett mindenkor gondosan ügyelni kell arra, hogy csak a szükséges perelőfeltételek fennforgása, viszont a negatív perelőfeltételeknek fenn nem forgása, hiánya esetében, a megelőzőleg teljesítendő perbeli cselekmények teljesítése, a megelőző perszak lefolytatása után kerüljön sor a következő perszak lebonyolítására. A sorrendnek be nem tartása utólag többnyire nem reparálható, gyakran egyes perbeli cselekmények elmaradását utólag való teljesítésük által nem lehet pótolni, tehát esetleg a per hosszabb szakának, például az elsőbírósági eljárásnak újból való szabályszerű lefolytatását teszik szükségessé.

KRIMINALISZTIKA ÉS BÜNTETŐ

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

/Részlet/

Miskolci Jogászélet Könyvtára, Új sorozat

79. szám. Miskolc, 1944. Ludvig ny.

I. 1

1. A büntetőjog klasszikus iskolájának azzal a felfogásával szemben, hogy a büntetőjogtudomány merőben jogi jellegű diszciplína, az utolsó századforduló idején keletkezett új irányzatok, főként az ú. n. pozitív iskola, azt hirdették, hogy a büntetőjogtudomány keretében kevés a jogi jellegű fogalom, alapelv és megállapítás és éppen ezért a büntetőjogtudománynak annál többet kell merítenie kutatásainál és gondolkodásában a természettudományokból. Amint az ilyen szellemi harcoknál ez sokszor látható, az igazságot itt is a középúton, a szélsőségeket kiegyenlítő és kutatásaikat és megállapításaikat egyesítő tételekben kell keresni. Ezt leginkább a jelen század elején uralomra jutott ú. n. reformer irányzat tette meg; ezeket a tételeket főként a Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület táborában fejlesztették tovább s vitatták meg kongresszusain. Ennek az egyesületnek alapítói és vezérei Liszt Ferenc berlini, Prins Adolphe brüsszeli és Van Hamel amszterdami egyetemi tanárok voltak és a legtöbb kultúrárlamban, így hazánkban is nemzeti csoportja alakult, amelynek elnöke Ricki Gyula, szellemi vezére pedig Balogh Jenő volt.

Ez a reformerirányzat egyebek közt azt is hirdette, hogy a büntetőjogtudománynak nagy szüksége van az ú. n. segéd- vagy melléktudományokra, amelyek főként a büntetőjogtudomány alapvető problémáinak vagy problémakomplexumainak megoldásánál, többnyire a nemjogi szempontok kimélyítése által, bírnak nagy jelentőséggel. Ezeknek hosszú sorozatában találkozunk a kriminalisztika

tudományával is, amelynek első tudatos kifejlesztője Gross Hans /1847-1915/ grázi egyetemi tanár volt, aki egyben elsőnek foglalta tudományos rendszerbe² a kriminalisztikának addigi tudományos megállapításait. A kriminalisztika a büntetendő cselekmények tényálladékainak gyakorlati megállapításaival, annak módszereivel és technikájával foglalkozik, amelyeknek segítségével a tényállások felderítése megkönnyíthető és biztosítható.

A kriminalisztika, a büntetőjogtudomány ezen rendkívül fontos segéd tudománya eredeti kereteihez képest is változásokon ment át. Míg művelésének legelső helyein, így Grázban is, nemcsak a szorosan vett kriminalisztika, hanem a bűnügyi aetiológia, a kriminalanthropológia és szociológia, azután a bűnügyi statisztika stb.³ problémáival is foglalkoztak⁴, addig ma nemcsak az irodalomban, hanem a művelésére rendelt egyetemi tudományos intézetekben is határai szűkebbre szorultak és kizárólag a büntetendő cselekmények tényálladékainak gyakorlati megállapításával foglalkoztak. Ezek az intézetek nemcsak elméleti és pedagógiai munkásságot, hanem egyben gyakorlati igazságszolgáltatási tevékenységet is kifejtének, amennyiben felmerült bűnügyi esetekkel összefüggésben a bíróságok megkeresései folytán véleményt adnak az illető bírói fórumoknak, ami az elméleti és pedagógiai munkásságnak a gyakorlat által való megtermékenyítését is nagyon eredményesen biztosítja.

2. Már többször utaltunk arra⁵, hogy a büntetőjogi segéd tudományok tanítása hazánkban ma nem mondható kielégítőnek. Külföldön a büntetőjogi segéd- és melléktudományoknak, az e tárgykörbe tartozó ismereteknek terjesztésére mind nagyobb súlyt helyeznek; az egyetemeken a törekvés legtöbb helyütt az, hogy büntetőjogi intézeteket állítsanak fel és hogy a büntetőigazságszolgáltatás jövő munkásai minél gazdagabb ismeretekkel felvértezve induljanak el nehéz újtjukra, a kriminalitás elleni küzdelemre. A büntetőjogi segéd tudományok tanítására nálunk is sokkal nagyobb gondot kellene fordítani.

Gros a kriminalisztikát a büntetőjog reáliáiról szóló tannak mondja⁶, vagyis a kriminalisztikában összefoglalandónak tartja azokat a kutatásokat, amelyek segítségével akarjuk tisztázni, hogyan követték el a bűncselekményt, milyen motívum hatott, mi volt a büntettek célkitűzése, végül hogy milyen bizonyítási eszközök segítségével lehet mindezeket tisztázni és megállapítani. A kriminalisztika munkája akkor veszi kezdetét, ha az anyagi büntetőjog felfogása szerint bűncselekmény látszik fennforogni; a kriminalisztika feladata ilyenkor az, hogy segédkezet nyújtson a büntetendő cselekmények tényállásának megállapításánál. A kriminalisztika tehát segítő-társa, fontos segéd tudománya a büntetőjognak. Abban a pillanatban kezdi meg munkáját, amikor a lábnymokat szemügyre vették, a helyszínről vázrajzokat készítettek stb.; de tudománnyá csak akkor fejlődött és emelkedett, amikor ezeket a kutatásokat és megállapításokat összefoglalták és tudományos rendszerre fejlesztették.

Gross természetszerűen sokat foglalkozott az általa rendszerbe öntött büntetőjogi segéd tudomány, a kriminalisztika jelentőségével. A kriminalisztikának a büntetőjogban és büntetőigazságszolgáltatásban való nagy fontosságát szépen foglalta össze akkor, amidőn megállapítja, hogy⁷ minden büntető pernek kiindulási pontja a tényállás, ennek kiderítéséhez és megállapításához a vizsgálóbírónak és közzvádó kir. ügyésznek nem jogi természetű ismeretekre is szüksége van. Ezek nélkül nem tudják a célnak megfelelően kihallgatni a terheltet, a tanukat és szakértőket. Ezeket az ismereteket nem adja meg nekik sem az anyagi büntetőjog, sem pedig a büntetőeljárásjog. Viszont sok visszaeső, megrögzött bűntevőnek e téren nagy gyakorlata, számtalan fortéllyal és fogással védekeznek. Velük szemben nem hagyhatjuk felkészületlenül az igazságügy munkásait; mert az ilyen felkészültség nélkül gyámoltalannak tűnne fel munkásságuk, az igazság felderítését célzó fáradozásuk. Ugyanez a látszat merül fel, ha szakértőkhöz kideríthetetlen körülményekre vonatkozólag tesznek fel kérdéseket vagy szemmel lát-

hátólag nem tudják a bonyolultabb bűnügyi esetekben egymástól elkülöníteni a bizonyítás szempontjából fontos és tisztázható kérdéseket a kisebb jelentőségű körülményektől. Gross mondja, hogy gyakran még főtárgyalásokon is látott ilyen eseteket; viszont utal arra, hogy a kriminalisztikailag jól kiképzett bírónál ilyen lehetőségek teljesen ki vannak zárva. A kriminalisztikának azonban nem egyedüli célja a gyakorlati embereket a felmerülő nehézségeken átsegíteni. Ha, például az orvostudományban újabb gyógyszereket vagy gyógy módszereket kutattak fel, akkor a további feladat az, hogy ezeknek a gyakorlati használhatóságát előkészítsék és biztosítsák. A kriminalisztika is hasonló utakon jár; például sok fáradsággal felkutatták és egybegyűjtötték azokat a házak falain, a kerítéseken és fákön és más erre alkalmas tárgyakon a büntettek által készített jeleket, rajzokat, ábrákat /Gaugnerzinken/, amelyekkel egymást tájékoztatják, hogy az illető épületben van-e harapós kutya vagy fegyverrel rendelkező férfi stb. Ezeknek az ismereteknek a megállapításán túlmenően még ezeknek a megállapításoknak a szakemberekkel való közlésére is szükség van, mert hiszen csak így tudják azokat adott alkalommal értékesíteni; ha kiderül például a gyanúsítotttról, hogy ilyen módon jutott tudomására olyan ismereteknek, amelyek révén a bűncselekmény elkövetése megkönnyítette, úgy senki sem fogja benne a rossz környezet és társak által a bűn útjára csábított kezdő bűnelkövetőt látni, hanem tisztában van az állami és társadalmi renddel szemben való veszélyességének a fokával. Számtalan hasonló példát lehetne idézni, ahol a kriminalisztikai ismeretek fogják az illető bírót vagy közbírókat arra képesíteni, hogy eredményesebb munkát végezzenek.

De nagy tévedés lenne azt hinni, hogy éppen csak a bírónak, ügyésznek lehetnek segítségére ilyen ismeretek; alább utalni fogunk például a vércsoportvizsgálatoknak bűnügyi szempontból való jelentőségére e tárgyban. Természetesen legtöbb kriminalisztikai ismeretre van szüksége

elsősorban a nyomozást, a vizsgálatot teljesítő hatóságoknak, így főként a rendőrség és a csendőrség tagjainak.

Újabb és újabb vizsgálati módszereknek a felderítésével, kidolgozásával és tökéletesítésével a kriminalisztikának jelentősége mindig nő. Amennyire főként a főbenjáró bűncselekmények elkövetőinek veszélyessége, támadó eszközeinek állandó tökéletesítése folytán /nagyobb átütő képességű lőfegyverek, bombák stb./ mindig nő, hasonlóan tökéletesíteniük kell állandóan a bűnözés ellen használandó védekezést is, amire a kriminalisztika bő alkalmat és módot nyújt.

Utalunk arra is, hogy a kriminalisztikai ismeretek terjesztése tekintetében, kétféle megoldásra volna szükség.

A bíró, ügyész és védő számára sokkal kisebb-méretű ismeretek is elegendők lennének e téren. Senki sem fog arra gondolni, hogy a természettudományok különféle ágából merített minuciózus szakismereteket, vagy ilyen körbe vágó tudományos kutatások lefolytatására való felkészültséget kellene tőlük megkivánni. Amint már most is például a törvényszéki orvos tanácsadója és segítő-társa a büntető bírónak, de tudományos megállapításait maga eszközli, hasonlóképpen kell alakulnia a helyzetnek e téren is. A bírónak, ügyésznek, védőnek csak azt kell tudnia, hogy milyen irányban tudja adott esetben hasznosítani a kriminalisztikának a különféle természettudományok stb. segítségével tett megállapításait, valamint kutató és vizsgálati módszereit. Amint már most a törvényszéki orvos vagy bírósági pszichiáter az, aki a bíró felkérésére lefolytatja az illető vizsgálatot és a bíró ezt csak kezdeményezi, hasonlóan kell eljárnia a bírónak a különféle kriminalisztikai módszerek igénybevétele tekintetében is; feltéve, hogy a rendőrhatalóságok ezt az előkészítő eljárás során még nem tették meg. Erre azonban csak az esetben lesz képes, ha az illető vizsgálati módszerek lényegét, a segítségükkel felderíthető problémák körét ismeri, hogy azután ennek a vizsgálatnak a lefolytatását elrendelhesse.

A modern bíró ítéletének meghozatala során nemcsak saját tapasztalataira, hanem a tudomány-
nak objektív megállapításaira is figyelemmel van,
amennyiben azokat eljárása során értékesíteni
tudja; a kriminalisztika ebben a vonatkozásban
van a büntető bírónak segítségére. Míg a tanúk
és a vádlottnak vallomása inkább tények felsora-
koztatására szorítkozik, addig a szakértők, de
különösképpen a kriminalisztika körében szóhoz
jutó, többnyire egészen különleges szakismeretek-
kel rendelkező szakemberek /igy vegyész, a mik-
roszkópiával foglalkozó szakember, fegyverszak-
értő stb./ a tényekből levonandó következtetések-
nél vannak a bírák segítségére⁸. A bíró és szak-
értő közti viszonyról értekezett napjainkban
Bleuler Manfred⁹ zürichi pszichiáter a Schwei-
zerische Kriminalistische Gesellschaft által
1943 november 7. napján Solothurnban tartott vándor-
ülésen; Bleuler joggal sok hátrányt lát abban
is, hogy a jogász és orvos nélkülözi az egységes
fogalmakat.

Míg az illető vizsgálati módszert lefolyta-
tó szakember a megfelelő természettudományi vagy
más szakismeretek felett rendelkezvén és megfe-
lelő gyakorlattal is bírván, számára az illető
vizsgálati eljárásnak a lefolytatása nem fog ne-
hézségbe ütközni, addig a hivatásos bíró ezeket
az ismereteket általában nélkülözheti, ilyen
vizsgálati módszerek lefolytatására semiképpen
sem hivatott. Mint jeleztük, feladata csak az,
hogy tudja, mikor alkalmazandók az illető vizs-
gálati eljárások és hogy azok milyen irányban ke-
cségetnek esetleg eredménnyel; ezek lefolytatá-
sa már a speciális szakismeretekkel rendelkező
szakembernek: orvosnak, vegyésznek és más termé-
szettudományokkal foglalkozó egyéneknek, rendőr-
ségi szakembereknek feladata, akik az ilyen min-
den elméleti és gyakorlati részletre kiterjedő
ismeretekre csak sok éves egyetemi és gyakorlati
tanulmányok alapján tudnak szert tenni.

A szakbírónak ilyen ismeretekre nincs szük-
sége, de sok évi jogi elméleti és gyakorlati ta-
nulmányaira való tekintettel nem is áll módjában
ilyen ismeretekre szert tenni. Minden irányú ki-
merítő kriminalisztikai ismeretekre szert tenni

egy ember számára lehetetlen. Gondoljunk csak az
orvosi, vegyészeti ismeretekre, az írásvizsgálá-
toknál szükséges, vagy a gépkocsik gummikerekei
nyomainak lerögzítésére és felismerésére, továb-
bá a fegyverszakértői stb. vizsgálatoknál szük-
séges ismeretekre; mindezekre egy ember szert
tenni semmiképpen sem tud, tehát a kriminalisztika
vizsgálati módszerek lefolytatásánál is mun-
kamegosztásra van szükség. Számos, különleges
szakismeretekkel felruházott speciális szakértő
együttműködésére szorulunk itt; csak így lehet
reményünk arra, hogy a szakbíró szükség esetén
minden irányban fog tudományosan kellően felké-
szült, teljesen megbízható szaktanácsot és szak-
véleményt kapni. A bírónak azonban ilyen mélyre-
ható ismeretekre nincs szüksége, ő ismereteit
más forrásból, átmenetileg rövidebb - több hetes
vagy egy-két hónapos - szaktanfolyamok előadásai-
ból meritheti; ez a megoldás azonban nem lehet
végleges megoldás. Amint erre a következőkben
még hosszasan fogunk kitérni, végleges, tel-
jesen kielégítő megoldást kizárólag csak a kri-
minalisztikának az egyetemi jogi tanrendbe való
beillesztése képezheti. Ezeknek az előadásoknak
keretében fog azután az ismeretközlésnek újabb
eszköze, a diapozitívek segítségével való veti-
tésnek, a szemléltető oktatásnak felette fontos
szerep jutni; hiszen az ismeretközlés, valamint
a tanuvallomások lélektanával foglalkozók is,
úgyszólván egybehangzóan állapítják meg, hogy a
külvilági események a szemlélet útján vannak reánk
a legmaradandóbb hatással¹⁰. Technikai tudásunk
mai fokán a szemléltetésnek vetítés útján való
megvalósítása már nem ütközik akadályokkal.

II.

Több példát akarnánk idézni kriminalisztika
vizsgálati módszerek közül annak illusztrá-
lására, hogy a szakbíró számára elégséges, ha
az illető vizsgálati módszernek lényegét, alkal-
mazhatásának feltételeit ismeri azért, hogy az-
után szükség esetében módjában álljon az eljárás
lefolytatását elrendelni és annak lefolytatására

a megfelelő szakembert megkeresni.

I. Elsősorban a büntettesnek egyéniségével összefüggő, egyéni nyomainak köréből szeretnénk több esetre utalni.

1. A mikroszkópiai vizsgálatoknak rendkívüli mértékben való tökéletesítése vezetett többek közt arra, hogy a bűncselekmény helyszínén, különösen erőszakos bűncselekményeknél, nem ritkán ott talált hajszálak tüzetesebb megvizsgálása gyakran eredményt ígér.

Hajszálaknak és állati szőröknek egymástól való megkülönböztetése ma már nem ütközik nehézségekbe.

Kellő tájékoztatás végett előrebocsátjuk, hogy az emberi hajszálak és állati szőrzetek alkata egymástól annyiban is eltér, hogy az emberi hajszál szerkezetében a legnagyobb helyet a középső rész, a kéreghártya, a kutikula; a kéreg belsejében található pedig az ú.n. velőállomány, amely az emberi haj legbelsejében vékony szálát képez, amely a haj belsejében sokszor meg is szakad. Ezzel szemben sok állat szőrében a legnagyobb részt a velőállomány foglalja el, amelynek külső képe is, mikroszkópikus nagyítás mellett, eltérően alakul, mint például az őznek, a nyúlaknak és a házi macskának a szőre.

Az ember hajszála különben még sok egyéb jellegzetességet mutat fel. Ezek közül néhányra utalunk.

Pigment tartalmának fogyása, magasabb korban, a hajzat szürkülését, a pigmenttartalom kimerülése pedig a hajaknak teljes megfehéredését idézi elő. A hirtelen megöszülésnek egészen mások az okai. A haj pigmentjének, színének mennyisége, színe és eloszlása eltérő az egyedeknél és jellegzetes az egyedre vonatkozólag; így ezekben a körülményekben meglehetősen fontos megkülönböztetési alapot nyerünk, és következtethetünk arra is, hogy a hajszál kitől ered.

Minden hajszálban megkülönböztethető a hajszálak gyökere, szára és csúcsa; a hajszálak szabad végük felé vékonyodnak és hegyalakban végződnek; a hajszálnak alakja tehát nagyon hosszú-

kás orsószerű; a rövidebb hajszálnál, például a szempilla-hajszálnál a vastagodás, illetve vékonyodás sokkal erőteljesebb. A hajszálnak gyökere a bőrnek, az epidermisnek egy mélyedésébe, a hajszemölcsbe van beágyazva. A normális helyzet az, hogy minden élőlény hajállaga állandóan változik, a régebbiek kiesnek, újak nőnek.

A hajszálak vastagsága is eltérő; felnőtteknél az állon levő hajszálaknak vastagsága körülbelül 1.2, a bajuszhajszálé 1.15, a szemöldök-hajszálé 0.8, a hónaljhajszálak vastagsága valamivel kisebb, végül a fejen levő hajszálak vastagsága körülbelül 0.7 milliméter.

Ahol az izzadság lerakódása nagyobb, ott ez a hajszálakon is mutatkozik, mint a hónaljban levő hajszálaknál.

Eltérő képet mutat a hajszálnak szabad vége, ha vágva nem lett, mást ha vágva lett és ismét mást, ha megsérült, ha a hajszál végét például tompa eszköz érte és elszakította folytatásától. A hajszálaknak megperzselése mikroszkópikus vizsgálattal könnyen megállapítható; ilyenkor más a képe, ha nagy meleg érte és más ha csak megperzselődött.

Az epidermiszből kikerült hajszálak hajgyökere is eltérően alakul, ha a hajszálak megérésük után a természet rendje szerint kiestek, és viszont teljesen más a hajgyökér képe, ha az illető hajszálat erőszakkal kitepték; az utóbbi esetben a hajgyökéren rajta tapadnak esetleg a hajtüszőnek részei is.

De nem akarjuk ezeknek az eltérő lehetőségeknek sorát folytatni; célunk természetesen nem ezeknek a kimerítő felsorakoztatása, hanem csak annak szemléltetése, hogy a bűncselekmény helyszínén talált hajszálak sok mindenféle következtetésre adnak alapot és támpontot, ha megfelelő szakértelemmel folyik a vizsgálat és a helyszínen talált hajszálakat, feltalálásuk helyét, lelőhelyüket is a legnagyobb pontossággal és gondossággal lerögzítve, összegyűjtjük; mindegyik hajszál vagy hajszálcsomó lelőhelyét természetesen elkülönítve kell feltüntetni.

2. A kriminalisztikának egyik rég bevált és

a legszélesebb szakkörökben ismeretes eszköze az ujjlenyomatok vizsgálata, amelyekre éppen ezért hosszasan nem térünk ki. Egyedül arra utalunk, hogy a kriminalisztikának mai tudományos állása mellett már nem probléma üvegtáblákon, ablakokon maradt ujjlenyomatoknak bizonyítékokul való felhasználása. Hasonlóan ajtókon, sima fafelületeken hagyott ujjlenyomatok is bizonyítékokul szolgálhatnak. Ha az illető egyén keze például véres volt, úgy a kezétől eredő és a helyszínén maradt ujjlenyomatok is többnyire felhasználhatók. A festékes vagy más okból nagyon piszkos ujjak nyomatai kevesebbet érnek. A gyakorlati szakemberek véleménye szerint a legjobbak az úgynevezett "láthatatlan", valójában csak nehezen látható ujjlenyomatok, amelyeket sima és elég kemény felületen a bőr természetes váladéka hagy.

Az ujjlenyomatok kellő felhasználásának döntő feltétele, hogy azok megőrzésére a legnagyobb gond fordítottassék. Az ujjlenyomatokat vagy megfelelő porral, például argentoráttal, vagy fehér papiroson színes, például indigóporral szokás láthatóvá tenni. Az így láthatóvá tett ujjnyomot az e célra készült, ragadós felületű lapocskákkal, a Schneider-féle "foli" segítségével valószínűsítéssel "le lehet venni" a tárgyról, amelyen volt és a Schneider-féle "foli" azután fedőlappal el látva, elvihető a helyszínéről. Ezért ma már ritkán kerül a sor arra, hogy az ujjnyomok miatt egyes tárgyakat is el kell szállítani. Persze másképpen áll a dolog, ha a tárgy egyébként is bűnjel, például fegyver, balta, kalapács, a betörésnél kivágott üvegdarab stb., de akkor is rendszerint célirányosabb a tárgyak szállítása előtt az ujjlenyomatokat előbb biztosítani. A végső esetben, amennyiben szállításuk válik szükségessé, az illető tárgy, amelyen az ujjlenyomatok találhatóak, úgy szállítottassék, hogy az ujjlenyomatok megsemmisülése teljesen ki legyen zárva; tehát szükséges, hogy a tárgyakat szállításkor kellő gonddal, szakértelemmel csomagolják.

Az ujjlenyomatokat még vegyi úton is látha-

tóvá lehet tenni, mint például papiroson levő ujjlenyomatokat jóddal; azután az ujjlenyomatokat esetleg kellő felnagyításuk útján, esetleg fényképezés közbeiktatásával, teszik használhatóvá.

3. A szakkörökben hasonlóan ismeretes, hogy gyakran felette értékes bizonyítékokat képeznek láb- és cipőnyomok. A meztelen láb nagysága, alakja, de különösképpen, ha az valami abnormitást mutat fel, mint például ha lúdtalpú lábtól ered, vagy nagyobb sebhely van rajta, mind következtetésekre adnak támpontot. Más a láb nyoma, ha járás közben keletkezett és más ha az illető egyén megállt.

Az ilyen nyomok lerögzítése sok körültekintést és gondosságot igényel. Mindenkor gond fordítandó arra is, hogy a láb nagyságának megállapítása és feltüntetése végett a lábnyom mellé centiméterszállag helyeztessék el és a lábnyommal együtt lefényképeztessék. A lefényképezés után az egyes lábnyomokat ezenfelül gipszöntvény útján is megörökítik, amely természetesen az elszállítást is lehetővé teszi.

A cipők talpán, sarkán látható sokféle eltérés alkalmat ad annak megállapítására, hogy kinek a cipőjétől ered valószínűség szerint az illető nyom. A jelenben különösen használatba került és a cipő talpának a kopás ellen való megvédését célzó szögekkel való kiveretése, valamint a cipő talpa hegyének védelmét célzó veretek stb. mind több és több lehetőséget adnak annak megállapítására, hogy vajjon a gyanúba került egyénektől ered-e az illető, hóban, sárban, agyagban maradt cipőnyom?

Ezen bizonyítékokkal kapcsolatosan nem a szemrevételek nehéz, hanem a bizonyítékoknak, a nyomsoroknak elvihető módon való lerögzítése.

Kevésbé ismeretes az, hogy a láb- és cipőnyomok hosszabb sorozatából következtetést vonhatunk arra a valószínűsége, hogy az illető egyén bizonyos betegségekben, mint például nagyfokú csámpásságban, reszkető bénulásban /paralysis agitans/, gerincvelősrövidítésben /tabes dorsalis/ szenved, vagy lábainak ataxiája jelentkezett,

vagyis akaratos izommozgásainak koordinált-sága, összhangja van megzavarva, - ami azután lá-bai mozgásainak rendezettségét is megzavarja.

Tagadhatatlan, hogy ezekben az utóbbi esetek-ben a bizonyítás még nehezebb, mert hiszen a láb-nyomok hosszabb sorozata, a lábnyomoknak egymás-hoz való viszonya bir jelentőséggel. Azonban adód-hatnak viszonyok, például a fagyott hóban, vagy agyagos, nedves földben való járás eseteiben, ami-kor a lábnyomok konzerválása lehetséges, legin-kább fényképezés útján.

4. Landsteiner bécsi egyetemi asszisztens 1901-ben Bécsben szerologiai vizsgálatokkal fog-lalkozva kutatásai közt kitért arra a kérdésre is, hogyan viselkedik az egyik ember vére, ha egy másik embernek vérével /vérsavójával/ keverjük össze. A vércseppek és a vérsavók kevergetése a vérátömlesztésekkel kapcsolatos, ma már ismere-tes, veszélyek kiküszöbölése szempontjából, bir rendkívül nagy horderővel. Bennünket megállapi-tásaiból, amelyeknek gyakorlati használhatóságát és értékesítését főként Lattes és Schiffnek Berlinben 1925-1929-ben folytatott kutatásai moz-dították elő, az érdekel, hogy kiderült, hogy a vérsejteknek a vérsavóval szemben való viselkedé-se folytán négy vércsoportot lehet megkülönböz-tetni. Annak a megállapítása, hogy az illető egyén vére melyik vércsoportoz tartozik, a vér-nek megalvása után is lehetséges olyképpen, hogy a megszáradt vérből kis részecskéket ú. n. fizio-logiai sóoldatban /körülbelül 0.7 %-os sóoldat/ feloldunk. Amennyiben adott esetben, például a bűncselekmény helyszínén maradt vérnyomokból meg-állapítható, hogy a tettes és a sértett vére az I., illetve a II. vércsoportoz tartozik, de IV-es vércsoportoz tartozó vértől eredő nyomok ott nincsenek és van egy gyanusított, akinek vére a IV. vércsoportoz tartozik, - úgy emberi számítás szerint ennek a gyanusítottnak kevés köze lesz a bűncselekmény elkövetéséhez.

Tehát a büntettek exkulpálása szempontjá-ból lehet ennek a természettudományi vizsgálati módszernek nagy jelentősége, ami természetszerűen a védelem szempontjából nagyfontosságú.

5. Az ember vérével kapcsolatos vizsgálatok-kal összefüggésben utalunk még arra is, hogy a vérnek, vagy egyéb emberi testrészeknek, így a gyomortartalomnak stb. kémiai, esetleg egyéb, például mikroszkópi vizsgálatok is bizonyítéko-kat szolgáltatathat a tekintetben, hogy vajjon tör-tént-e mérgezés?

A vérnek mikroszkópikus vizsgálata által, kellő, körülbelül 800-szorosra való felnagyítása által esetleg megállapítható, hogy abban sztrich-in, kodein vagy kokain nyomok található-e?

6. Közismert, hogy az ember számtalan egyéni vonása található keze írásában. Ez a tény okirat-hamisítások esetében sokszor vezet a büntettes nyomaira, különösen azért, mert az írás vizsgálata ma már rendkívül tökéletes. Utalunk néhány e tárgyban tett megállapításra.

Amikor nem utánozzuk másnak az írását és nem törekedünk írásunk megváltoztatására, kezünk moz-gása gyors, a betűk vonásainak a széle egyenes. Ha ellenben előttünk fekvő minta szerint igazodva másnak aláírását utánozni, hamisítani törekedünk, sokkal lassabban mozog kezünk, lassan írunk; ke-zünk akaratlanul bizonyos remegő mozgást végez, ami azután - főként az írás képének nagyítása esetében - könnyen megállapítható; a betűk voná-sainak a széle ilyenkor állandóan megszakad, va-lósággal fűrészszerű tört vonalat mutat. Ez az utóbbi megállapítás tehát már magában is arra en-ged következtetni, hogy az írás meghamisításának az esete forog fenn.

Egy másik, az ember írásában jelentkező ta-pasztalati megállapítás az, hogy a betűk vonásai, azok fekvése, ezeket a vonásokat a betűk alsó széléből keletkező vízszintes vonalhoz viszonyít-va, mindig egyéni jellegzetességeket mutatnak fel; tehát ha hamisítással van dolgunk, úgy a betűk vonásai, az eredeti kézíráshoz viszonyítva, eltérő szöveget mutatnak. A hamisító figyelme erre a körülményre már nem igen terjed ki, vagy ha ne-tán kiterjedne is, a hamisításnál az eredeti írás ezen jellegzetességéhez már nem képes alkalmaz-kodni. Azután, szemben az eredeti írással, a ha-misított írásban a betűk vonalainak vastagsága is

rendesen eltér az eredeti írástól.

Az újabb keletű természettudományi eljárások is számottevően hozzájárultak az ilyen vizsgálatok tökéletesítéséhez. Például az ultraviolet sugarakkal való fényképezés is felszínre hoz okiratokon a hamisítás előtt vegyi úton eltüntetett írásrészeket. Számjegyeknek megváltoztatása, kijavítása, hamisítása, például pénzkövetelések bizonyítására irányuló okiratokban, ilyen módon könnyen megállapítható¹².

A bűncselekmények elkövetésének gyanuja miatt letartóztatott egyének levelezése természetesen a vizsgálóbíró ellenőrzése alatt áll. Ilyen egyének leveleikben a tintával vagy ceruzával írt sorok közt gyakran emberi váladékokkal /mint nyál, vizelet/ írt és láthatatlan, de előhívható titkos írással küldenek üzeneteket rokonaiknak, barátaiknak, cinkostársaiknak; ezek természetesen a nyomozás és vizsgálat szempontjából gyakran döntő jelentőségű tartalommal bírhatnak. Ezeknek az előbb jelzett fényképezési eljárások vagy vegyészeti úton való előhívása és láthatóvá tétele ma már nem ütközik nehézségbe. Visszaeső és megrögzött bűntevők esetében fognak az ilyen vizsgálati módszerek különösképpen latba esni.

Még egy kisebb fontosságú tapasztalati megállapításra akarnánk e helyütt utalni. A vizsgálat során esetleg jelentőséggel bírhatnak - például időpontok megállapítása végett - az illető okirat kiállításának vagy meghamisításának körülményei, vajjon a kérdéses, mondjuk, váltó a hamisítás időpontjában össze volt-e hajtva vagy sem. Ha hamarabb hajtották össze az illető okiratot és aztán vezették rá az írást, úgy a tinta az összehajtás helyén befolyik a papiroson az összehajtás által keletkező folytonossági hiányokba. Ha ilyen tintabeszívárgások nem találhatók a papiroson, úgy előbb került az okiraatra az írás vagy hamisítás és csak annak megszáradása után hajtották össze az okiratot.

7. Az ember élethivatása, foglalkozása ráüti bélyegét az illető egyénre. Így van ez bizonyos testi vonatkozásokban is. A vádlottnak vagy

a megölt sértettnek a teste is akárhányszor ilyen testi tulajdonságokat mutat fel, amelyek a bűnügyi vizsgálat során jelentőséggel bírhatnak.

A cipésznek térde, keze, - timárnak, cserzőnek, bronzmunkásnak keze, - a varrónőnek rendszerint a jobb felső nagy metszőfoga, - vagy például a foglalkozása során állandóan savakkal dolgozó, savak gőzében munkálkodó iparosnak összes fogai megfelelő változásokat, károsodást mutatnak fel. Ezeknek a testi változásoknak fennforgásából következtethetünk az illető, egyelőre még ismeretlen, elhalálozott egyének foglalkozására, élethivatására.

Ha nem is az élethivatásnak, inkább az életmódnak nyomaként esik latba a pipázók fogain, rendszerint a felső bal szem- és kis őrlőfogon mutatkozó a pipától eredő pipalyuk; ha a pipázók fogaikat nagyon összeszorítják, akkor az alsó megfelelő fogakon is hasonló nyomokat találhatunk.

Megjegyezzük, hogy a tapasztalat szerint ma már sokkal több ember kezelte a fogát, mint régebben. A szájbán végzett fogműtétek nyomai, a műfogak stb. jellemzők az egyénre s a személyazonosság megállapítására is alkalmasak lehetnek. A fogorvosok tüzetes nyilvántartást vezetnek pácienseik fogazatáról; így már többször sikerült ismeretlen, sőt oszlásnak indult hullákról a fogazat alapján megállapítani, hogy kinek a hullájával van itt dolgunk.

II. Inkább vagy teljesen tárgyi jelleggel bírnak a következő, a kriminalisztikában megtárgyalt nyomok:

8. A bűncselekmények elkövetésénél szerephez jutott és testi sérelmet elszenvedett egyének gyakran hagynak hátra vérnyomokat. Ezek a vérnyomok másképpen alakulnak, ha az illető megsebesült egyén egy helyen állva, vagy járás közben, vagy lépcsőn haladva, ejtette ezeket a vércsöppeket.

Természetesen ezekből a körülményekből ténybeli adatokra következtethetünk.

9. Sokszor a helyszínén maradt és a büntettes által ott felejtett vagy elhagyott fegyverekből is következtetéseket vonhatunk le.

Bármennyire is veszedelmes, de primitív módon összetákoltt ölési szerszámokból, patkós, szöges botokból, ólomvégű szijakból primitivebb környezetből kikerült bűntevőkre, - ú.n. boxerek vagy hasonló ütésre alkalmas és a kézre illészthető gyűrűk használatából pedig már jóval veszedelmesebb és a bűncselekmény elkövetésére sokkal jobban felkészült bűntevőkre fogunk következtetni.

Saját készítésű pisztolyokból, különösen, ha azok csöve az átlagosnál valamivel hosszabb, viszont arra következtethetünk, hogy ezek vadászóktól erednek, akik azért használnak ilyen nagyságú és méretű fegyvereket, hogy azokat ruháik alatt jól el tudják rejteni. Bosnyák késekből, más hasonló ölésre különösen alkalmas késekből, amelyek talán még a védekezést is megkönnyítik, a markolat és a penge közt levő keresztresztekkel is el vannak látva, arra következtethetünk, hogy ezek a fegyverek nemzetiségi vidéki /bosnyák, szerb, török stb./ eredetűek.

10. Északamerikai bűnügyi statisztikák, valamint az életbiztosító társaságok statisztikái is megállapították, hogy az első világháborút követő időkben sokkal több alkalommal követte el löfegyverrel az ember élete és testi épsége elleni szándékos bűncselekményt, mint az első világháborút megelőző években. Ennek a jelenségnek okai nyilvánvalók: egyrészt a löfegyverek kezelésének ismerete a háború során nagyban terjedt, másrészt még a leszerelés után is rendkívül sok löfegyver maradt a leszereltek kezén; a második világháborút követően ez a jelenség valószínűleg hátrányozottan fog mutatkozni /sokkal veszedelmesebb ismétlő, automatikus fegyverek!/.

Ez a kriminogén tény, valamint a löfegyvervizsgálat technikájának nagyarányú fejlődése is egyaránt azt eredményezték, hogy a büntető bíróságok előtti eljárásban gyakran merül fel az a kérdés, hogy valamely, a sértett testében talált, onnan eltávolított lövedék, golyó stb., vagy a

helyszínén talált patronhüvely a gyanúsított löfegyveréből ered-e, onnan lötték-e ki, illetve abban használták-e a patronot?

A löfegyverek csövének vizsgálata során könnyen megállapítható, hogy a fegyverek csöveinek belsejében, esetleg a huzalok közt, hol található valami rendellenesség, a cső falának belsejében olyan sértett rész, amely nyomot hagy a lövedéken; a lövedékeken is gyakran találhatóak és láthatók olyan nyomok, mélyedések stb., amelyek a fegyverek csövétől erednek. A szakértő vizsgálata ilyenkor arra irányul, hogy a kérdéses fegyverből próbaképpen kilőtt lövedéket is megvizsgálja, vajjon az hasonló eltéréseket, oldalának felszínén hasonló bevéséseket, nyomokat mutat-e fel? Ezután a lefoglalt lövedéket és próbálövésből eredő lövedéket is szelvében, keresztbenhárom részre elvágva, - a lefoglalt lövedék középső darabját beillesztik a próbálövédék alsó és felső része közé és azokat pontosan összeillesztve megvizsgálják, hogy vajjon a lövedéken található, a cső huzalától eredő mélyedések vagy más sérülések összeillenek-e, a próbálövésből eredő lövedék felső és alsó részén folytatódna-e? Máskor meg a patronok, hüvelyek fenekén vagy oldalán látható s a gyujtószegettől, vagy a hüvelyeknek a fegyverből való eltávolítására, kidobására szolgáló szerkezettől /ejektor/ eredő bezúródások, nyomok, sérülések, vagy a patronhüvely felső részén mutatkozó folytonossági hiányok stb. fognak alapul szolgálni arra, hogy megállapítsák, vajjon például a helyszínén lefoglalt patronok a gyanúsított vagy más a bűnügyi vizsgálat során szóba jött egyén fegyverében használtattak-e?

Léteznek olyan, külön e célra szerkesztett kétcsövű mikroszkópok, amelyek segítségével az eredeti és a próbára kilőtt golyó felületét vizsgálják meg és hasonlítják össze; ez a vizsgálat igen pontos képet ad.

11. Madarat tolláról, embert barátjáról, - a betörőt szerszámjairól ismerhetjük meg.

A primitív álkulcsgarnitúra használata nem igen enged nagyobb stílusú betörők garázdálkodásá-

ra következtetni.

A jól összeállított szerszámok, a csak kézi erőre működő fűrészek stb. már inkább tapasztalt, visszaeső, kellő szakismeretekkel rendelkező bűntevők bűnelkövetésére engednek következtetéseket vonni.

Ellenben az autogénvágó garnitúrákból, vagy villanyos fűrészekből vagy más a tökéletesség legmagasabb fokán álló eszközökből természetszerűen azt a meggyőződést fogjuk meríteni, hogy az adott esetben nemzetközi kasszafűrészek bűncselekményéről van szó, akik a rendőrségnek mérges gázokkal való beavatkozásával is számoltak és éppen ezért még a helyszínén maradt gázmaszkokkal is ellátták magukat, hogy ez által is annál jobban biztosítsák menekülésüket. Ezek aztán meg tudnak birkózni nemcsak a legjobban ellentálló pénzszekrények páncélzatával, hanem a bankok vasbetonfalú pénztárszobáiba is be tudnak hatolni és ki tudják nyitni az ezekben a pénztárszobákban elhelyezett, legjobban ellentálló trezorok zárjait és ajtajait is.

12. Hasonló következtetéseket vonhatunk le gyújtogatások eseteiben is, bár éppen ez a bűncselekmény az, amelynél a legegyszerűbben megkonstruált gyújtogatási szerkezet nemcsak a legbiztosabban hozza meg az eredményt, hanem egyben legkevésbé árulja el a gyújtogató személyét. Tehát a gyújtogatási eszközökből a helyszínén maradt nyomokból már jóval nehezebb és kockázatosabb következtetéseket levonni.

Gummitömlőbe öntött benzin, - vagy papírcsákóban elhelyezett puskapor lekötött bejárati nyílásába elhelyezett gyújtózsín, amelynek hossza olyan, hogy égési ideje alatt a bűntettes könnyen el tud távozni a hely szinéről és még esetleg alibit is képes igazolni - a legegyszerűbb, de sok szakértelmet vagy legalább is gyakorlottságot és ügyességet eláruló gyújtogatási szerkezet; emellett ezek a szerkezetek alig hagynak nyomot hátra. Más esetekben, például fapadozatú helyiségben, a gyújtogatók fagyapot közé gyertyát helyeznek; a leégett gyertya a köréje felhalmozott fagyapotot gyújtja meg, amelytől

azután meggyulladt a fapadozat és az épület; a közben keletkező szellő azonban kiolthatja a gyertyát. Máskor a gyújtogató csészébe elhelyezett gyertya köré petróleumot önt, a csésze fele magasságáig; a gyertyát meggyújtja és a gyertya leégve meggyújtja a petróleumot, amelynek magas lángjától meggyullad a gyújtogatási szerkezet felett levő könnyen égő - például - szalma fedésű háztető stb.

A tapasztaltabb gyújtogató már hatékonyabb eszközöket használ, például pléhpalackokkába, így üres sidolos pléhpalackba benzint önt és azt könnyedén bedugaszolja; ezt azután egy nagyobb, oldalán lyukas pléhdobozon vagy rostos helyezi el, amely alá 2-3 gyertyát vagy kis pohárban spirituszt tesz; a gyertyákat vagy a spirituszt meggyújtja; a benzin a melegnek hatása alatt hamarosan kiveti a sidolos pléhpalackokkában levő dugót, a felmelegített benzin kifolyik, de a benzingőzök is meggyulladnak és nagy lánggal égő benzin meggyújtja a közelben levő tárgyakat.

A még komplikáltabb szerkezetek összeállítására hajló gyújtogató gyakran gyufafejek közé helyezi el szorosán a gyufadoboz oldalfalait és az oldalfalakat hosszabb zsinórra köti, majd a zsinórt meghúzza, a súrlódás következtében a gyufafejek meggyulladnak és ez úton idézi elő a gyújtogatást.

Ismételten előfordult, hogy a gyújtogató közönséges ébresztő órát használt a gyújtószerkezet működésbe helyezésére, hasonló módon, mint azt egyes pokolgépek szerkesztői is megtették. Így hosszú időt nyerhetett, s ha minden elégett, az alibi bizonyításával megcáfolhatta az ellene irányuló gyanút.

Gyakran az ilyen szerkezetek összeállítására irányuló kérdezgetésekből egyes részek beszerzésére irányuló tevékenységből kapunk támpontokat a gyújtogató személyére vonatkozólag.

13. Az ékszerkereskedésekben, a drágakövekkel dolgozó iparban még a szakértőkkel is meg-esik, hogy csalók értéktelen utánzatokat adnak el drágakövek helyett.

Kellő szakértelm és berendezések, így ult-

raviolett fénysugarakkal való vizsgálat segítségével pillanatok alatt megállapítható, hogy a kérdéses esetben drágakővel vagy értéktelen hamisitvánnyal van-e dolgunk; az illető kőnek eltérő fluoreszkálása ezt nyomban minden kételyt kizáróan megmutatja.

14. A gondatlanságból elkövetett emberölések és testi sértések sorában nagy szerepet játszanak a gépjárművek, a gépkocsik vezetőinek gondatlanságából elkövetett bűncselekményei. Ezen bűncselekmények elkövetői, sajnos, nagyon sokszor azért, hogy a bűncselekmény elkövetése miatt való felelősségrevonás alól szabaduljanak, az elkövetés után elmenekülnek. Tehát felmerül annak szüksége, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel arra törekedjünk, hogy az ilyen bűncselekmények elkövetőinek személyét megállapítsuk.

A bűnelkövető személyazonosságának megállapításánál nagy jelentőséggel bír az az eljárás, amely a gépkocsi által a helyszínén hagyott és az illető gépjármű kerekein levő gummiabroncsoktól eredő nyomokból akar a büntettes személyére következtetéseket vonni. Hirtelen megszáradt sárban, anyagos utakon, kemény hóban gyakran sikerül ilyen nyomokat találni. Persze nagy gond fordítandó arra, hogy pontosan megállapítsuk egyrészt azt, hogy az illető nyom tényleg a balesetet okozó gépjármű gumiabroncsaitól ered, másrészt, hogy megóvjuk az illető nyomokat a megsemmisüléssel vagy elváltozással szemben. A nyomokra ferdén helyezendő el deszka, amely az esőviznek lefolyását biztosítja; a nyomoknak lefényképezése vagy utóbb gipszöntettel való lerögzítése és lemásolása ma már nem ütközik akadályokba, ha a nyomozást és vizsgálatot gyakorlott szakemberek folytatják le.

Találhatunk hasonló, a gummiabroncsoktól eredő nyomokat a sértett testén, hulláján, ruháján, amelyek ugyancsak alkalmasak szolgálhatnak a bűncselekmény elkövetője személyének felderítésére.

A mai rendkívül fejlett autótechnika mellett, békeidőben, már nem ütközik nehézségbe

annak megállapítása, hogy valamely gummiabroncsnyom milyen gyártmányú gépjárműabroncstól származik. Gépkocsiszakértők szakismerete, aztán a rendőrségen található képes táblázatok segítségével, amelyeken elkülönítve van ábrázolva a gépkocsik és géphajtású kerékpárok által használt gummiabroncsok felületi képe, - könnyen lehetővé válik, hogy percek alatt megállapítsák milyen gyártmány az illető gummiabroncs; ez által a nyomozás köre természetesen már csak az ilyen gummiabroncsokat használó gépjárművek körére van szorítva. Ha az illető nyom azután esetleg még arról is tanúságot tesz, hogy az illető gummiabroncs ilyen vagy amolyan sérülést mutat fel, úgy a szóba jöhető gépjárművek köre következésképpen még sokkal szűkebbre van szorítva. Hazánkban Budapesten ezeken a nehézségeken olyképpen segítettek, hogy a gépkocsik helyszini nyomainak biztosítása végett különösen kiképzett rendőrökből álló baleseti járőröket szerveztek, amelyek nagyobb közlekedési balesetek esetén gépkocsival vagy motorkerékpárral nyomban a helyszínére sietnek és ott minden nyomot biztosítanak, méretekkel ellátott mérethű helyszini rajzokat és azonfelül fényképeket is készítenek.

x

A kriminalisztikában megállapított és a bűnügyi vizsgálatok során értékesített összefüggések tekintetében még sok példát lehetne felhozni; így például romlott hús vagy más élelmiszer által előidézett mérgezések, sebek fertőzése stb. eseteiben a bakteriologia eredményeinek felhasználására, - vagy a vádlott ittassága esetében a véralkohol nagyságának megállapítására¹³ irányuló vizsgálatokra, ezeknek kriminalisztikai jelentőségére lehet utalni.

Persze mindezek a nyomozási módszerek kelendő, sok évi tanulmányt és gyakorlatot igénylő felkészültség nélkül nem folytathatók le.

A bírónak, ügyésznek, védőnek azonban elég tudni, hogy ezek a nyomozási módszerek léteznek

és hogy mikor, milyen esetekben, milyen feltételek fennforgása mellett alkalmazhatók eredményesen.

Lábjegyzetek:

1. Munkámban ismételtelen olyan problémák vetődtek fel, amelyek eldöntésénél a speciális szakember gyakorlati és elméleti ismeretei nyomtatékosan estek latba; ezeknek a kérdéseknek a megtárgyalásánál dr. Dorning Henrik rendőrfőkapitányhelyettes volt szives ismételtelen felvilágosításokkal és tanácsokkal segítségemre lenni; ezekért e helyütt is őszinte, hálás köszönetet mondok. - Ezt a dolgozatot, annak I. és II. alatti részének előadásakor 144 vetített kép illusztrálta.
2. Gross, Hans: Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik, először megjelent 1893-ban; ez a mű szerzője életében, mindig növekedő terjedelemmel, hat kiadást ért meg, az utolsó, a 6. kiadás, 1914-ben, 1214 oldalnyi terjedelemben jelent meg; halála után a műnek újabb kiadásai hagyták el a sajtót; a Seelig Ernst által átdolgozott 8. kiadás most van sajtó alatt, ennek I. kötete nemrég jelent meg; Gross eme művét a legtöbb kultúrnyelvre lefordították. E mellett még más munkákban is foglalkozott kriminalisztikával és rokonproblémákkal, így: Kriminalpsychologie, 1. kiad., 1897, 2. kiad., 1905, - Die Erforschung des Sachverhaltes strafbarer Handfängen, több kiadás, - Gesammelte Kriminalistische Aufsätze, I-II. kötet, 1902-1908, stb. A kriminalisztika művelésére tág teret nyitott és biztosított az általa alapított és haláláig 65 kötetben megjelent: Archiv für Kriminal-Antropologie und Kriminalistik - című folyóiratban, amelynek ha-

sábjain nagyszámú követőinek és munkatársainak dolgozatait tette közzé. Mindez Gross nagy szervező készségéről és erejéről is tanúságot tesz. Az imént jelzett folyóirat most Archiv für Kriminologie címen jelenik meg; szerkesztője Heindl Róbert.

3. Hellwig, aki a büntetőjogi segédtudományok, valamint művelésük és előadásuk nagy fontosságára mutat reá legújabban is, annyira megy, hogy még "Gerichtliche Meteorologie" mellék tudományt is megkülönböztet, lásd: Hellwig, Albert: Psychologie und Vernehmungstechnik bei Tatbestandsermittlungen, Berlin, 1943, 9. és 11. old. A büntetőjogi segédtudományokban való jártasság és a jogi tanrendbe való felvételüknek szükségességét hangsúlyozzák hasonlóan például: Schneickert: Kriminaltaktik. 5. kiadás, Berlin, 1940, 244. old., - Ziehen, Th.: Die Grundlagen der Charakterologie, Langensalza, 1930, 192. old.
4. Lásd e tárgyban: Lenz, Adolf és Seelig Ernst: Das Kriminologische Institut der Universität Graz, Sonderdruck aus der Festschrift zur Feier des 350-jährigen Bestandes der Karl-Franzens-Universität in Graz, különösen 134. s köv. old.
5. Például: Büntetőjogtudomány és büntetőjogi segédtudományok, Miskolc, 1933, különösen 9. s köv. old., - Strafrechtswissenschaft und Hilfswissenschaften, Monatschrift für Kriminalpsychologie und Strafrechtsreform, 24. /1933./ évf., 625. s köv. old., - A szemléltető oktatás a büntetőjogban, Miskolc, 1943, 5. s köv. old.
6. Lásd: Gross: Handbuch für Untersuchungsrichter, 3. kiad., 1896, Előszó.
7. Gross: Gesammelte Kriminalistische Aufsätze, I. kötet, Leipzig, 1902, 89. s köv. old.

8. Találón mutat reá ezekre a szempontokra Schneickert: Kriminaltaktik, 5. kiadás, Berlin, 1940, különösen 184. és 285. old.
9. Bleuler, Manfred, Richter und Arzt, Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht, 58 /1944./ évf., 1. füzet, 1. s köv., különösen 22. old.
10. Így például: Hellwig, Albert: Psychologie und Vernehmungstechnik bei Tatbestandsermittlungen, Berlin, 1943, 93. old.
11. Lásd e tárgyban: Hacker: A szemléltető oktatás a büntetőjogban, Miskolc, 1936. - Der Anschauungsunterricht im Strafrecht und in der Gefängniskunde, Blätter für Gefängniskunde, 63. /1932./ évf., 2. füzet, 319. s köv. old., - A szemléltető oktatás a büntetőjogban, Miskolc, 1943.
12. Lásd ezekre vonatkozólag: Bérout /Georges/, a marseillei rendőrségi laboratórium igazgatójának dolgozatát: Faux passeports, Marseille, 1932.
13. Lásd az e tárgyban alkalmazható eljárásokra Pazár Zoltán: Az ittasság és az iszákosság vizsgálata, Budapest, 1942.

A SZEMLÉLTETŐ OKTATÁS A BÜNTETŐJOGBAN

Miskolci Jogászélet Könyvtára, Új sorozat 73. szám. Miskolc, 1943. Ludvig ny.

I. Az ismeretek közlésének különféle módszereivel minden tudományággal kapcsolatosan, természetesen a büntetőjoggal kapcsolatosan is foglalkoztak; ezen ismeretközlési módok egyik fontos alakja a szemléltető oktatás², amelynek alapját abban a lélektani törvényben kell keresni, hogy³ "egyrészt minden képzetünk és fogalmunk szemléltető eredetű, másrészt pedig, hogy mind a figyelmet és az emlékezetet, mind pedig a megértést sokkal jobban előmozdítja a dolgok szemlélete, mint szóbeli vagy képzetbeli elénkállítása". A szemléltető oktatás különösen azóta nyert jelentőségében, amióta a fényképészet és vetítés technikájának haladásával a képeknek, rajzoknak, táblázatoknak stb.-nek diapozitívek segítségével való vetítése tökéletes és egyszerű lett és a pedagógia egyik általánosan elfogadott módszerévé vált. Bár tagadhatatlanul a legjobb szemléltetés maguknak a tárgyaknak bemutatása lenne, minthogy ez többnyire lehetetlen, ezért ezeket a könnyebben bemutatható képek helyettesítik, amelyek ugyancsak közelebb hozzák a valóságot.

A szemléltető oktatás jelentősége e téren azután még azért is nagyobb lett, mert újabban mind sűrűbben találkozunk azzal a követeléssel, hogy a büntetőbiráskodásban résztvevő egyének éppen a kriminalitásnak eredményesebb leküzdése végett speciális szakképzést nyerjenek; ennek a speciálisan kriminológiai szakképzésnek a keretében a szemléltető oktatás különös fontossággal bír, mert hiszen az ilyen oktatás keretében közlendő ismereteknek jó nagy része, mint a kriminalaetiológiának számtalan megállapítása, a börtönügynek anyaga javarészt reáliákat képeznek, tehát a képek stb. útján való ismeretközlés különösen tág keretekben válik alkalmazhatóvá. Legutóbb a Londonban 1925-ben megtartott nemzetközi